

Skilnaðarlötuminni

Lag: *Hvor skuldi gamlar gotur gloymt*

Tú, vinur, settist í kvöld hjá mér á gamlan vinahátt — ja, minnst tú teir piltarnar, ið spældu sær so gott? Í áum, gjáum, homrum við teir leiktu allan dag, til skýming fevndi garðarlið — ja, minnst tú til tað?

Í skýmingsetu stuttligt var — vit lýddu feigdarljóð! Hvor hoyrði Sigmund brandin bar mót Boga digra slé? Og síðst tá Sigmund møddur var at svimja langan fjörð, í barnaeygum kendist tár um Torgreims níoingsgerð.

Tí sessist nú — ei minnini tey kámost fyrri mær; menn kunnu vekja sinnini, so leingi hjartað slær. Um grúgvuoyk, um koluljós, í litlu ommuhöll, har veittrar húsaðust í fjós, í homrum búðu tröll.

Við Brandansbakka kirkjugarð, har hvarv tað ættarlið — tey tröllini, í homrum var og veittrar hvurvu við. So fer hitt næsta ættarlið — ein skuld er góldin tá; tí má tú lata barnasál hin sama mergin fá!

So rætt í kvöld mær vinahond, tí skilnarstund er nær. Tá sólin hitar sjóvarstrond og teigalendið har, so minnst til mangan góðan dag, vit spældu lið um lið við áarløk, um garðarlag, í homrum, gjáum við.

Nú gevi eg tær lógvatak — tokk fyrri vinarlag! Í streymloysi tú lit um bak og ger tað frá í dag, at frælsi, friheit, bróðurskap má vera aðalnið, tá er alt gjørt — tú vinur min at livga ættarlið.

Lokni við Áargil.

Ikki altíð eftirfarandi

Tað er einki nýtt, sum kemur undan kavi, at Dagblaðið roynir at skjóta við so skotum eftir Dam og hansara flokki, sum tað kann vita sær, men tað skal tó ikki eydnast teirra hörðu álopum at vika um støðu hansara ella flokksins til at gera tað meira liviligt hjá landsins íbúgvum. Verður tað ikki gjørt av javnaðarflokksins ávum, so verður tað als ikki gjørt. — Síðan kunnu teir bæði tosa og skriva um pappirslepar javnaðarflokksins so nógv, sum teimum lystir.

Ein ósannindin er so tann, at Dam nýtir mál frá ymiskum bygðum sum persónlig rumbulsmál av tí, at hann noyðist at bera tey heilt einsamallur fram. Hetta er ikki satt.

Takið so — hvor sum vil — uppaftur eftir Dagblaðnum. Tað er ikki altíð eftirfarandi. Tann munur hevur altíð verið millum javnaðarflokkinn og hinar flokkarnar, at hann hevur altíð verið livandi og arbeiðsfúsar, meðan hinir hava verið deyðir flokkar og bert verið til av navni.

D. J. Sørensen.

Uppbygging av sjóvinnu okkara

Røða flutt á tingi av P. M. Dam

(Framhald)

Tað varð prógvað undir seinasta heimsbar daga, at hitt almenna — landshandil okkara — kundi sloppið uppí eina kooperativa innkeypssamtøku og verða tikið sum ein stór kooperativ samtøka við øllum landsins íbúgvum sum limum. Her var talan um bæði ta skotsku og ta ensku kooperativu heilsoluna. Tessverri varð tað — til milliónatap fyrri Føroyar — forkomið av teirri viðgítu kjallaraadressuni, ið fólkafløksformaðurin skuldi vera faðir at.

Tað er einki at ivast í, at kooperatióin í Danmark, Noregi, Sviariki, Finlandi og Íslandi, ið øll er gingin saman í eina innkeypssamtøku, feigin vildi tikið eina føroyska landsinnflytan av vörum sum lim hjá sær.

Ein tilik samgonga vildi greitt allan trupuleikar, ið stóðust av ókunneika og maktarloysi.

Ein landsinnflytan av okkara útgærðarvörum ígjøgnum t. d. interskandináviska kooperativa innkeypssamtøkuna ella ígjøgnum skotska kooperativa heilsolufelagið vildi kunna givið okkum vörurnar nógv, nógv biligari, enn føroysku innflytararnir fáa tær í dag.

Í hesum ivast eingin maður.

Fyrri ikki at verða misskiltur skal í hesum viðfangi viðmerkjast, at landsinnflytanin, ið talan er um, sjálvandi eigur at lata vörurnar í heilsolu til allar hndils-menn uttan mun til, um teir eru keðssamtøkuútdel-arar ella privatir.

Tesverri varð hin stóra plánekonómiska atlanin hjá javnaðarmonnum feld á Føroya lótingi. Og í hesum hmasuffi kann ikki komast undan eisini at taka fram aftur — iil umhugsingar og lærdóms — mistakið, ið gjørt varð, tá ið ein meirluti feldi uppskotið ella málið hjá Jens av Reyni stjóra um keyp av 10 nýggjum trol-arum — teir kundu fáast tá undir kríggjum. Hvussu nógvur milliónur taptu ikki Føroyar við, at hesi skip ikki komu? Og hvat kundi innlugu teirra ikki lagt stóði til? Nógv athugsam!

Tað er ikki nógv sagt, at um tingmenn fylgdu javnaðarmonnum og fóru undir at endurnýggja okkara fiskivinnuflota við nýggjum skipum, ið tá vóru 3 ferðir so bilig sum í dag, vildu vit føroyingar ikki staðið aftanfyrri Íslendingar, men heldur fremri, tí vit vóru fyrr enn teir við okkara uppskoti. Teir komu seinri, men gjørdi at kalla júst tað sama, sum javnaðarmenn høvdu sett fram uppskot um, uppskot, ið lógu á fóstum botni og kundu verðið framd um bara vilji var til tess ella, um menn bara tá skiltu støðuna.

Javnaðarmanna principiella støða varð feld.

Menn tóku sum sagt aðra støðu.

Teir sögdu, at tá ið maður hevði eitt sindur av peningi, fekk eygað á eitt skip og hevði hug at fáa tað, skuldi hann fáa lán frá VINNULÁNSGRUNNUM, sum var stovnaður eftir uppskoti frá javnaðarmonnum.

Og menn vilu hava skip.

Teir runnu á leistum eftir skipum. Men spjaddir orkaðu teir hvor sær ikki meira enn at keypa gomul skip.

Soleiðis fingi vit øll tey gomlu skipini heldur enn tey nýggju.

Hóast gomul greiddi tey seg væl tey fyrstu árin.

Men so kom kreppan, ólogini uttanífrá, ólogi, sum menn her heima ikki vóru harrar yvir, og sum teir ónga skulð høvdu í.

Vit komu tá í somu støðu sum danska landbrúkið á sinni.

Men munur var í, hvussu menn tóku kreppuna.

Danir sögdu, at landsins garðar og virki ikki máttu verða rend um koll, tí um tað hendi, at garðarnir og virkini fóru á húsagang, vildi alt landið verða skakað og lostað til deyða.

Og tá gjørdi danska stýrið, danski ríkisdagurin og stjórnin bragðið, avreksverkið mikla, sum kom at

standa fyrimyndandi í søguni um, hvat ið eitt fólk kann gera.

Samtyktar vórðu kreppulógir, gjaldfreistingar- og skilabótarlógir, sum vardu donsku bøndurnar móti at verða álopnar, sum góvu teimum skáa, til kreppan var hasað av og vanligar og tryggar tíðir afturkomnar.

Hin danski landbúnaðurin, hitt danska samfelagið, varð bjargað — menn vórðu ikki ríknir frá húsi og heimi. Teir sluppu at sita á sínum, og eingin steðgur var í vinnuni.

Í Føroyum, á tingi, sótu aðrir menn enn teir við-skygdu donsku bøndirnir. Har sat eitt stokkkservativt afturhald, sum hevði tað ið skildur og forskrift, at tað, sum ikki kundi standa, mátti falla.

Og her leyp so skriðan mikla, ein skriða, sum Føroyar ikki hava verið útí fyrri í okkara tíð:

Koreakrígjið kom við kreppuni í holunum. Sjálvti kom á okkara fiskimenn og fiskivinnu, sum ikki lögdi var. Útgærðarvörurnar lupu upp í tvífaldrar og summar í fleirfaldrar hæddir, uttan at fiskaprisurin fór upp ella fiskiskapurin ókstist — hann gjørdist tvørturímóti slakari. At kalla øll fiskimannavirkini vórðu rend um koll.

Tær kreppu. og skilabótarlógir, sum javnaðarmenn høvdu verið við til at útarbeitt — einar tær bestu og mest fullgiggjaðu, ið frammi hava verið — og sum vórðu samtyktar á tingi við 12 atkvøðum av 23, vórðu steðgaðar og kvaldar av afturhaldinum í landstýrinum.

Tá vórðu áráði og framtakshugurin í fiskimanninum ryggbrotin.

Ein hópur av okkara fiskimonnum høvdu sett hvørt oyra, jārdateigin og húsin, teir áttu, burtur fyrri at fáa far. Men tá ið bylgjurnar uttanífrá hálvdu seg yvir teir, gjørdi afturhaldið ta ógerðina heldur enn at vera við at bjarga og hjálpa teimum, knasaði tað bjarging-arbátin, forðaði hjálpin, ið var sum sagt gjørd við danskari fyrmynd.

Landstýrisflokknarnir — sambandið og fólkafløks-urin — forðaðu, at tær samtyktu gjaldfreistingar- og skilabótarlógirnar vórðu settar í gildi. At oddamaður fólkafløksins og hansara menn fóru at bera seg soleiðis at var ófatiligt, tí hann hevði sjálvur saman við nøkrum av sínum monnum á tingi greitt atkvøðu fyrri lógaruppskotinum. Men har »stakk annar hundur undir«, sum vit fyrst seinri sóu koma undan kavi.

Vit eru í ítarstu neyð fyrri skip.

Allir menn rópa eftir skipum.

Bergljóðið av hesum rópum hoyrist nú eisini á tingi av øllum laandsins kosnu monnum.

Andstøðumenninir av, at landið skuldi taka sær um reiggj, hava nú eitt annað orðalag.

Eingin minni enn sjálvur iøgmaðurin Kr. Djurhuus, sum á sinni sína og stjórnarflokkanna vegna segði, at tað, sum ikki kundi standa, mátti falla, hevur nú á opnum tingi viðgigið, at tey principir, sum hann og afturhaldið høvdu bygt landsstýrið á, hildu ikki longur, kundu ikki hjálpa landi og fólki í teimum sváru tíðum, sum vit vóru komin í.

Afturhaldsins oddafiskar hava so statt felt deyðs-dómin yvir principinni í afturhaldsins politikki.

Henda ásannan, hetta »bekennili« var sum ein frá-bøðari, at teir vildu slæka uppá principinni, ið liggja undir, at landið skal lata vinnulívið sketta sær sjálvum, at tað einans skal hvíla á tí tilfelliðsliga og plan-leysa og ábyrgdarleysa privatkapitalistiska spekulati-onar initiativinum, ið heldur sær rættin til at vera hjá og frá í vinnulivinum, uttan forsorgarskyldu fyrri øðrum enn egnum privatinteressum og uttan ábyrgdar-kenslum fyrri at veita arbeiði til allar arbeiðsleysar hendur. Hetta verður ikki sagt við broddi ímóti nøkrum einstakum manni, men er einans sagt sum ein undirstríkan av teimum lógum, ið ráða í tí harðrenda privatkapitalistiska samfelaginum, vit liva í í dag. Og tað er rætt og skyldan hjá hvørjum manni at síggja sannleikan, sum hann er, og gera sær livsins galdandi treytir greiðar at taka við ella at berjast ímóti.

(Framhald)